

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет – Дизайн середовища
Кафедра – Архітектури
Галузь знань – G Інженерія, виробництво та будівництво
Спеціальність – G17 Архітектура та містобудування
Рівень вищої освіти – 1-й освітньо-професійний
Рік навчання – 4
Вид дисципліни – вибіркова
Семестри – 7

ХУДОЖНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОСТОРУ

Семестр 7 (осінній, 4 курс, 2025-2026 н. р.)

Викладач	Ігнат'єва Наталія Вікторівна, доцент, PhD (канд. архітектури)
E-mail	ignatyeva.nataliya@ksada.org
Заняття	осінній семестр за розкладом
Консультації	за домовленістю, тел. +380506152261
Адреса	61002, Харків, вул. Мистецтв, 8
Телефон	+38 (057) 706-02-46 (факультет Дизайну середовища, кафедра Архітектури)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронне листування у Classroom та в електронній пошті. Умови листування: 1) на початку листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни («Художня організація простору»); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання*. *Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf*. Роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані у Classroom. Консультавання з викладачем в стінах академії відбуваються в узгоджені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна посідає важливе місце серед дисциплін підготовки бакалавра архітектури, та є такою, що забезпечує професійні якості архітектора. Дисципліна базується на проєктному та образотворчому досвіді, що отримали здобувачі вищої освіти в ході вивчення дисциплін «Основи архітектурної композиції і проєктної графіки», «Історія архітектури та містобудування», «Кольорознавство», «Архітектурне проєктування», «Основи комп'ютерного моделювання архітектурно-ландшафтних об'єктів», «Актуальні тенденції організації архітектурно-ландшафтного середовища».

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Папір, тонований папір, картон, графітні олівці та кольорові, акварельні олівці, ластик, акварель, лінери, фломастери, акварельні маркери, туш, кольорові чорнила, кольорові тканини, інші матеріали для макетування. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет, смартфон) з можливістю виходу до мережі Інтернет.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Мета курсу «Художня організація простору» — формування у студентів практичних навичок широкого спектру щодо створення художнього образу архітектурних просторів на основі комплексного застосування функціональних, конструктивних, формоутворюючих, естетичних,

художніх засобів в контексті історичних та стильових особливостей конкретного архітектурного середовища.

Основними завданнями курсу є:

- формування стійкої здатності до професійного системного й образного мислення;
- розвиток у студентів об'ємно-просторового та естетичного сприйняття, об'ємно-просторової та художньої уяви;
- розвиток художньо-образного мислення та естетичного смаку;
- формування здатності створювати синтетичний чуттєво-візуальний образ архітектурного простору;
- розвиток художньої уяви та фантазії, здатності до моделювання образу у свідомості, трансформації та візуалізації його різними художніми засобами та техніками;
- формування здатності до поєднання творчого пошуку з логіко-аналітичним мисленням та з умінням наочно презентувати власну ідею;
- виховання загально-естетичної культури студентів.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- професійну термінологію учбової дисципліни;
- об'ємно-просторові закони побудови архітектурного простору;
- закони створення художніх аспектів архітектурної композиції;
- особливості застосування певних засобів архітектурної композиції відповідно історичним та стильовим особливостям архітектурного середовища;
- закономірності пошуку художнього образу архітектурного простору, його метафори, сенсу та засоби їх втілення в певних архітектурних формах за допомогою інструментів архітектурної композиції;
- техніки макетування та комп'ютерні засоби щодо створення максимально наочного та зрозумілого зображення.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- виявляти та створювати художній образ архітектурного простору, знаходити засоби його найкращого та доцільного втілення в об'ємно-просторових об'єктах;
- знаходити оптимальні варіанти архітектурної композиції, відповідні художньому задуму;
- знаходити засоби, що підкреслюють найбільш виразну частину художнього задуму;
- виявляти та використовувати конструктивні, композиційні, стильові особливості архітектурного середовища в процесі створення нових просторових об'єктів;
- володіти різними технічними інструментами, здійснювати оптимальний вибір засобів виразності, необхідних для максимального розкриття художніх властивостей архітектурного простору, власного художнього задуму;
- генерувати та втілювати власні ідеї за допомогою отриманих знань, презентувати свої задуми у візуальній формі, оперуючи набутими практичними навичками.

КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА:

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері містобудування та архітектури, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, на основі застосування сучасних архітектурних теорій та методів, засобів суміжних наук, виявляти структурні й функціональні зв'язки на основі комплексного художньо-проектного підходу.

Загальні компетентності:

ЗК01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК02. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК03. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК06. Здатність до виконання технічних і художніх зображень для використання в архітектурно-містобудівному, архітектурно-дизайнерському і ландшафтному проектуванні.

СК07. Усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проектування будівель і споруд, містобудівних,

архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.

СК09. Здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готувати документацію архітектурно-містобудівних проєктів.

СК13. Здатність до розробки архітектурно-містобудівних рішень з урахуванням безпекових і санітарно-гігієнічних, інженерно-технічних, техніко-економічних вимог і розрахунків, вимог щодо екологічності, енергоефективності, інклюзивності.

СК15. Здатність до здійснення комп'ютерного моделювання, візуалізації, макетування і підготовки наочних ілюстративних матеріалів до архітектурно-містобудівних проєктів.

СК16. Усвідомлення загальних теоретичних, методичних і творчих засад архітектурного проєктування.

Програмні результати навчання:

ПР10. Застосовувати сучасні засоби і методи інженерної, художньої і комп'ютерної графіки, що використовуються в архітектурно-містобудівному проєктуванні.

ПР11. Застосовувати художньо-композиційні засади в архітектурно-містобудівному проєктуванні.

ПР16. Розуміти соціально-економічні, екологічні, етичні й естетичні наслідки пропонованих рішень у сфері містобудування та архітектури.

ОПИС І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

«Художня організація простору» – необхідна дисципліна в процесі професійного навчання архітекторів, одна з важливіших серед дисциплін циклу професійної підготовки. Динамічні зміни архітектурного середовища в наш час призводять до того, що поряд з історичною, існуючою забудовою з'являються нові будівлі, нові архітектурні форми, реклама, які часто входять в дисонанс з вже існуючим простором. В сучасних умовах, коли архітектурне середовище має високий ступінь складності, багаторівневості функціональної та планувальної структури, типологічної різноманітності забудови, насиченості інфраструктурними об'єктами та засобами візуальної інформації, актуальною стає проблема такої організації та гармонізації архітектурного простору, в якій об'єкти архітектури, монументального мистецтва, малі архітектурні форми, твори скульптури, суперграфіка, рекламні об'єкти були би об'єднані професійним художнім задумом, що створює незабутні та впізнавані архітектурні образи. Як показує практика, сьогодні архітектори проводять пошуки перетворення архітектурних просторів, широко використовуючи прийоми суміжних художніх видів творчості: скульптура, дизайн, сценічне, театральне мистецтво.

На основі вивчення історії мистецтва та архітектури, творчого архітектурного спадку, дисципліна «Художня організація простору» на 4 курсі надає студентам творчі навички щодо інтерпретації класичних стилів, елементів дизайну, стилізації класичних форм в процесі створення естетичного архітектурного середовища, маючи на меті глобальні завдання збереження культури суспільства.

Навчальна дисципліна «Художня організація простору» є комплексом практичних завдань, що поступово ускладнюються. Таким чином, здійснюється систематичне накопичення здобувачами вищої освіти професійних знань і навичок, які включають засвоєння принципів та методів художнього формування простору, прийомів роботи з різноманітними виразними засобами та прийомами архітектурної композиції.

Завдання навчальної дисципліни «Художня організація простору» (4 курс, 7 семестр) адаптовані до умов дистанційного навчання.

Згідно з навчальним планом, що ухвалений методичною радою ХДАДМ, дисципліна вивчається студентами 4-ого курсу (3 кредита ECTS, 90 годин: 15 годин – лекційні заняття, 30 годин – практичні заняття, 45 годин - самостійна робота)

Тема	Години (лекції, практичні)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
7 семестр				
Художня організація простору				
Змістовий модуль 1.				
Художня організація простору за літературною метафорою				
Тема 1. Художній образ в архітектурному творі.	3	Виявити ознаки та властивості художнього образу в усіх видах візуальних мистецтв, зокрема в	Робота з інтернет-ресурсами та літературою	

		архітектурі. Визначити інструменти та засоби втілення художнього задуму в архітектурному творі		
Тема 2. Метафора в формоутворенні, як ознака художнього твору	6	Дослідити роль метафори щодо архітектурного твору, як важливої ознаки його художньої значимості. Визначити прийоми відображення метафоричної «мови» засобами формоутворення	Робота з інтернет-ресурсами та літературою	
Завдання 1. Частина 1. Створення метафори на тему літературного твору та втілення її за допомогою простору та форми. Ескіз-ідея	6	Володіти прийомами та засобами архітектурної композиції, маючи на увазі певну схожість організації об'ємно-просторової архітектурної композиції та формування об'ємно-просторового сценічного простору	Просторова ескіз - ідея, в якій треба відобразити метафоричну сутність обраного студентом твору літератури засобами форм, простору та кольору, маючи на увазі створення сценічного, театрального втілення ескізу, як декорації для театральної постановки обраного літературного твору.	Оцінюється ритмічність роботи здобувача вищої освіти, ступінь володіння прийомами та засобами архітектурної композиції
Завдання 1. Частина 2. Створення метафори на тему літературного твору та втілення її за допомогою простору та форми. Макет	9	Володіти прийомами та засобами архітектурної композиції, маючи на увазі певну схожість організації об'ємно-просторової архітектурної композиції та формування об'ємно-просторового сценічного простору	Макет декорацій за метафоричним змістом літературного твору	Оцінюється ритмічність роботи здобувача вищої освіти, ступінь володіння прийомами та засобами архітектурної композиції
Всього у змістовому модулі:	24			
Змістовий модуль 2. Художня організація архітектурного простору				
Тема 3. Художній образ міської забудови: комфортність, запам'ятованість, стиль.	6	Дослідити художні засоби в міському середовищі, що створюють його впізнаваність та новизну, комфортність та запам'ятованість. Визначити найважливіші принципи художнього середоутворення в історичній міській забудові	Робота з інтернет-ресурсами та літературою	
Завдання 2. Художня організація вхідного простору до архітектурної споруди	6	Володіти навичками організації художнього простору, органічного щодо певного архітектурного об'єкту	Проект художньої організації вхідного простору до архітектурного об'єкту на основі власного курсового проекту з	Оцінюється ритмічність роботи здобувача вищої освіти, ступінь володіння навичками

			використанням малих архітектурних форм, об'ємної реклами, рослин, суперграфіки, тощо.	організації художнього простору, органічного щодо певного архітектурного об'єкту
Завдання 3. Художня організація фрагмента міської забудови	9	Володіти навичками "очищення" архітектурних ансамблів від безграмотних, непрофесійно застосованих прибудов, надбудов, реклами, малих форм, колірних рішень, що не відповідають архітектурному стилю історичної забудови та комфорту архітектурного простору	Проект оновлення фрагмента міської забудови, яке має на меті видалення всіх елементів середовища, що псують художній образ архітектури, та привнесення просторових та колірних акцентів, малих форм, об'єктів монументального мистецтва та скульптури, які підкреслять своєрідність і стильові особливості архітектури, підвищать якість та комфорт архітектурного простору.	Оцінюється ритмічність роботи здобувача вищої освіти, ступінь знань з історії архітектури та мистецтва, стильових особливостей архітектури, вміння застосовувати ці знання щодо практичного художнього перетворення простору
Всього у змістовому модулі:	21			
Разом:	45			

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Програма дисципліни «Художня організація простору» на 4 курсі передбачає засвоєння здобувачами вміння користуватись художніми прийомами організації простору: активізації архітектурних форм за рахунок масштабу, кольору, додавання акцентації на домінуючих об'єктах, погодженості всіх цих елементів між собою на органічність у певній містобудівній ситуації.

На четвертому році навчання у здобувачів були сформовані професійні навички, що повинні бути розвинуті в результаті виконання практичних завдань, що передбачені програмою дисципліни, і які потребують впевненого володіння навичками створення художнього простору. Для забезпечення послідовного підвищення професійної компетентності здобувачів вводяться завдання, що ускладнюються протягом семестру. В результаті виконання завдань дисципліни студенти повинні опанувати навички створення художнього образу, певного «оповідання», «історії» за допомогою всіх сучасних художніх інструментів.

Завдання дисципліни спрямовані на формування професіонала, який вміє зацікавлено досліджувати історію певного архітектурного простору як об'єкта мистецтва та архітектури. Тільки тоді художні засоби можуть так трансформувати простір, щоб в ньому були виявлені всі найважливіші риси його художнього образу, щоб він, залишаючись носієм рис певного часу та культурного коду, набув поліфонічного гармонійного поєднання з вимогами сучасності.

Самостійна робота студентів організована таким чином: студенти отримують завдання, вивчають постановку проблеми, мету завдання, об'єкти зображення, здійснюють пошук додаткової візуальної інформації за завданнями дисципліни та її аналіз. Під час індивідуального консультування та обговорення у групі кожен здобувач визначається художнім образом, метафорою, композицією простору, який буде створювати, з матеріалами, техніками, комп'ютерними програмами, за допомогою яких він буде працювати.

Практичні заняття проводяться у формі колективної та індивідуальної бесід викладача зі здобувачами, передачі практичних навичок створення художньої організації простору безпосередньо від викладача до здобувачів.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів етапів процесу роботи та виконаних завдань.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі заліку.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECT S	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECT S
відмінно	90–100	A	A++ 98–100	задовільно	64–74	D
			A+ 95–97		60–63	E
			A 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час занять студент повинен обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності він має право на дозвіл вийти з аудиторії (окрім заліку). Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами, попередженням викладача та інформуванням деканату), а також запізнення на заняття. Самостійне відпрацювання теми (виконання практичних завдань курсу) відбувається неодмінно в разі відсутності студента на заняттях з будь-яких причин.

Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни. Додаткові заняття у таких випадках не передбачені.

ПОЛІТИКА ЩОДО ДЕДЛАЙНІВ ТА ПЕРЕСКЛАДАННЯ: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності у своїх роботах. Кожен випадок порушення академічної доброчесності розглядається як ситуація, що негативно впливає на рейтинг здобувача і оцінку його роботи. У разі прояву плагіату – копіювання чужих матеріалів без посилання на справжнього автора чи оригінал виробу (твору), студент не тільки не отримує балів, але й стає суб'єктом обговорення та покарання згідно [положенню «Про академічну доброчесність у Харківській державній академії дизайну і мистецтв»](https://ksada.org/doc/polojennya-honesty-2020.pdf) <https://ksada.org/doc/polojennya-honesty-2020.pdf>).

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrainy/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>; <https://saiup.org.ua/novvny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi>

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ КУРСУ (за розкладом осіннього семестру 2025-2026 н. р.)

Дата	Тема	Вид Заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль	Деталі
<u>1 тиж-день</u>	Тема 1. Художній образ в архітектурному творі.	лекцій-не	Ознаки та властивості художнього образу в усіх видах візуальних мистецтв, зокрема в архітектурі. Інструменти та засоби втілення художнього задуму в архітектурному творі	<u>3</u>		Постановка завдання практичної частини
<u>2 - 3</u>	Тема 2.	лекцій-	Роль метафори щодо	<u>6</u>		Постановка

тиж- день	Метафора в формуванні, як ознака художнього твору	не	архітектурного твору, як важливої ознаки його художньої значимості. Прийоми відображення метафоричної «мови» засобами формування			завдання практичної частини
4 - 5 тиж- день	Завдання 1. Частина 1. Створення метафори на тему літературного твору та втілення її за допомогою простору та форми. Ескіз-ідея	практ	Просторова ескіз - ідея, в якій треба відобразити метафоричну сутність обраного студентом твору літератури просторовими та художніми засобами	6	поточний контроль	Обговорення у групі та індивідуальні консультації здобувачів
6 - 8 тиж- день	Завдання 1. Частина 2. Створення метафори на тему літературного твору та втілення її за допомогою простору та форми. Макет	практ	Макет декорацій за метафоричним змістом літературного твору	9	поточний контроль	Обговорення у групі та індивідуальні консультації здобувачів. Загальний перегляд та оцінювання змістового модулю
			У змістовому модулі:	24		50 балів
9-10 тиж- день	Тема 3. Художній образ міської забудови: комфортність, запам'ятованість, стиль.	лекцій- не	Художні засоби в міському середовищі, принципи художнього середоутворення в історичній міській збудові	6		Постановка завдання практичної частини
11- 12 тиж- день	Художня організація вхідного простору до архітектурної споруди	практ	Проект художньої організації вхідного простору до архітектурного об'єкту	6	поточний контроль	Обговорення у групі та індивідуальні консультації здобувачів.
13- 15 тиж- день	Художня організація фрагмента міської збудови	практ	Проект оновлення фрагмента міської збудови	9	поточний контроль	Обговорення у групі та індивідуальні консультації здобувачів. Загальний перегляд та оцінювання змістового модулю. Диф. залік
			У змістовому модулі:	21		50 балів
			Разом:	45		100 балів

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
A	50	50	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал завдання, продемонстрував виконання всіх вимог до завдань дисципліни. Робота виконана на чудовому технічному та зображувальному рівні.
A	48-49	48-49	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал завдання, продемонстрував виконання всіх вимог до завдань дисципліни. Робота виконана на високому технічному та

			зображувальному рівні.
A	45-47	45-47	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал завдання, продемонстрував виконання всіх вимог до завдань дисципліни. Робота виконана на гарному технічному та зображувальному рівні.
B	41-44	41-44	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал завдання. Робота виконана на гарному технічному та зображувальному рівні, до роботи є незначні зауваження.

C	37-40	37-40	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал завдання. Робота виконана на доброму технічному та зображувальному рівні, але здобувач зробив значні помилки.
D	32-36	32-36	Здобувач не в повному обсязі опанував матеріал завдання, робота виконана на задовільному технічному та зображувальному рівні із значними недоліками.
E	30-31	30-31	Здобувач в недостатньому обсязі опанував матеріал завдання, виконана робота має багато значних недоліків (невідповідність завданню, невиконання вимог до академічного рисунку, невчасна подача виконаної роботи).
FX	17-29	17-29	Здобувач не опанував матеріал завдання. Робота не відповідає завданню. Пропуск рубіжного контролю.
F	1-16	1-16	Пропуск рубіжного контролю.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ у 7-му семестрі

Змістовий модуль	№ теми, завдання	Форма звітності	Бали
1	2	3	4
7 семестр			
Модуль 1			
1	Завдання 1 (частина 1)	Поточний контроль	0–20
	Завдання 1 (частина 2)	Поточний контроль	0–30
Загальна кількість балів за Модуль 1			0–50
Модуль 2			
2	Завдання 2	Поточний контроль	0–20
	Завдання 3	Поточний контроль	0–30
Загальна кількість балів за Модуль 2			0–50
Загальна кількість балів за 7 семестр			0–100

Передбачено зниження балів за кожне нездане завдання (на кількість балів щодо конкретного завдання), зниження балів за невчасно здане завдання (до 10 балів)

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за

- активність здобувача під час практичних занять (до 3 балів);
- перевиконання завдань з кількості та якості робіт (до 3 балів);
- виступ на конференції або публікація статті за темою дослідження в межах дисципліни (до 4 балів).

Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1 Булах І. В. Принципи символізації архітектурно-художнього образу міського середовища : автореф. дис. канд. арх... : 18.00.01 / КНУБА. Київ. 2016. 21 с.

- 2 Демессіє М. К. Методологічні принципи формування архітектурного простору в контексті інноваційних концепцій. Культура і сучасність: альманах. 2020. № 2. С. 114-117.
- 3 Житкова Н.Ю. Синтез мистецтв, як органічна складова і потужний імпульс активізації естетичних якостей архітектури. Матеріали XI Всеукраїнської наукової конференції 21 листопада 2019 р.: Сучасна архітектурна освіта. Синтез мистецтв і гармонізація архітектурного простору. К.: КНУБА, 2020. С. 54-56.
- 4 Ідак Ю. В., Клименюк Т. М., О. Й. Ляковський. Основи об'ємно-просторової композиції: навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 212 с.
- 5 Коротун І. В. Основи гармонізації архітектурного середовища. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. № 793. С. 19-26.
- 6 Філіппова Д.І. Формування перцептивного образу як спосіб гармонізації архітектурного. Матеріали XI Всеукраїнської наукової конференції 21 листопада 2019 р.: Сучасна архітектурна освіта. Синтез мистецтв і гармонізація архітектурного простору. К.: КНУБА, 2020. С. 100-102.

Додаткова:

- 1 Болотов Г.І. Основи формування архітектурного середовища: монографія, К.: Національний авіаційний університет, 2012. 568 с.
- 2 Рочняк Ю. А. Архітектурний простір і архітектурне середовище: пошук відповідності. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2001. № 429. С. 84-87.
- 3 Русевич Т.В. Мова архітектури – символи або стереотипи. Архітектурний вісник КНУБА: Наук.-вироб. збірник. К.: КНУБА, 2013. Вип.1. С.126-134.
- 4 Шубович С.О. Методичні вказівки до самостійної роботи і виконання графоаналітичних завдань з курсу «Формування художнього образу» (для студентів 1,2,5 курсів денної форми навчання спеціальності 6.1201 - «Містобудування»). Харків: ХНАМГ, 2007.— 56 с.

Інтернет-ресурси:

- 1 Бібліотека українських підручників: веб-сайт. URL: <http://pidruchniki.ws/>
- 2 Державна науково-технічна бібліотека України: веб-сайт. URL: <http://gntb.gov.ua/ua/>
- 3 Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
- 4 Національний художній музей України. URL: <https://namuseum.business.site/#gallery>